

Изборът на различни материали може да се обясни с отликите в тембровата специфика на зурните от трите района. В Гоцеделчевско се предпочитат зурни от орех, защото “дървото е меко и зурната свири меко”. В този район не правят зурни от кайсия, защото “зарзалата е много остра” [АИФ, I № 100, с. 6]. Обратно, в Петричко предпочитани са зурни, изработени от кайсия, защото звукът е “по-силен и по-звучен, по-остър”. Кайсията “изхвърля водата (слюнката – б.а.)”, докато черешата и орехът “поемат водата” и “по-меко го дават звука” [АИФ, I № 100, с. 3]. Кайсията се използва за изработване на зурни и защото гарантира дълголетие на инструмента – зурнаджии твърдят, че кайсиевите зурни издържат по-дълго от другите. Дървото е по-яко, с годините зурната получава “една такава коричка като лак, ажур се казва на турски” [С.К., 10/2001, с. 45]. Тази коричка, образувана от вътрешната страна на корпуса, е своеобразен естествен импрегнатор, който не допуска влагата да въздейства върху дървото.

Видът на дървото и качеството на дървения материал са от голямо значение за направата на добър музикален инструмент. Според зурнаджия от Разлог най-хубавите зурни са от орех и *зарзалия*, като дървото трябва да е изсъхнало, да няма никакви пукнатини, да има достатъчно маса, за да се избере материал за корпуса на зурната “от сърцето” на дървото [Б., с. 8]. Някога майстори и зурнаджии са избирали дървото докато е живо – според зурнаджия от Гоцеделчевско хубаво е дървото да е расло на слънце: “Сяко дърво не може звук да даде. Най-ясен звук – дървото трябва да е на припек. На сянка когато е дървото няма хубав звук. Така ми е препоръчано от Сали от Долно Дряново, майстора” [Ю., с. 20]. Днес не отсичат дървото, “понеже не е изсъхнало”, а предпочитат сух материал, който намират и подбират при дърводелци [Б., с. 8].

По-различна информация за избора на материал дава зурнаджия от Петричко, според когото предпочитан материал за изработване на зурната е кайсия. Дървото трябва да е поне пет-шест годишно, с дебел ствол – “да се цепи или на две, или на четири”. За разлика от разложкия, петричкият свирач твърди, че “сърцевината трябва да я избегва, оти тя напуква”. Затова дървото се реже на две или четири, за да се избегне в трупчето (заготовка за зурна) да има част от сърцевината [Д.К., 10/2001, 48]. В научни публикации има подобна информация, свързана с обработката на дървения материал за свирки. Отсеченият дънер на дървото се реже на трупчета, които се нацепват по дължина наполовина, а след това – на по-малки части. От тях се отнема сърцевината, защото “ут черното свиркъ ни ставъ, пукъ съ” [Качулев, 1956:223].

За зурни, изработени от черешово дърво, свирачите споделят, че имат *по-каба* звук, леко се духа в тях, а излиза силен и мощен тон, но са нетрайни. Петрички зурнаджия си спомня, че е имал “страшна зурна от череша”, но тя “изкарала само десет години”, защото изгнила.

Музикантите дават различни сведения за дълголетие на зурната. Някои зурни се развалят след 2-3 години, докато други издържат 50-60 години. За запазени от дядовците си зурни свирачите твърдят, че са правени от чимшир, кайсия и круша.

След избора на дървото, то трябва да бъде нарязано на трупчета и оставено да съхне на сухо и сенчесто място дълго време: “шест-седем години”, в “мазе или нещо такова” [С.К., 10/2001, с. 49].

Изсъхналото дървено трупче се издълбава и оформя – някога се е правело ръчно, днес на струг. За изработване на външния профил се използва дърводелски струг. За